

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК

АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я

Науковий журнал

*Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.*

Випуск 2 (72) 2013

Миколаїв
2013

<http://visnyk.mnau.edu.ua/>

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013.

Згідно з Постановою ВАК України від 14.04.2010 р. № 1-05/3 видання включено до переліку фахових видань.

Головний редактор: В.С. Шебанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААНУ

Заступники головного редактора:

І.І. Червен, д.е.н, проф.
В.І. Гавриш, д.е.н., проф.
В.П. Клочан, к.е.н., доц.
М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.
В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потриваєва, к.е.н., доц.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шебаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишневіська, д.е.н., проф.; А.В. Ключник, д.е.н., доц.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.В. Скрипнюк, д.ю.н., проф.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.І. Топіха, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; В.С. Дога, д.е.н., проф. (Молдова).

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; К.В. Дубовенко, д.т.н., проф.; К.М. Думенко, д.т.н., доц.; В.Д. Будаков, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; В.П. Лялякіна, д.т.н., проф. (Росія).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф.; А.С. Патрева, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН України; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; В.А. Захаров, д.с.-г.н., проф. (Росія); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; А.К. Антипова, д.с.-г.н., доц.; В.І. Січкарь, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; А.П. Орлюк, д.б.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Майкл Бьоме, проф. (Німеччина).

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 8 від 23.04.2013 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

54020, Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9,

Миколаївський національний аграрний університет,

тел. 0 (512) 58-05-95, www.mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2013

ЕКСТЕР'ЄРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВАРИН РІЗНИХ ТИПІВ СТРЕСОСТІЙКОСТІ

О.К. Цхвітава, кандидат сільськогосподарських наук
Миколаївський національний аграрний університет

Досліджено екстер'єрні особливості тварин української червоної молочної породи та встановлено їх зміну під впливом типу стресостійкості за різних способів утримання. Висвітлено перспективи використання окремих результатів для покращення технологічності корів.

Ключові слова: стресостійкість, екстер'єр, екстер'єрний профіль, проміри, індекси будови тіла, стандарт породи.

Постановка проблеми. Вченими встановлено вплив і залежність типів конституції від поведінкових особливостей великої рогатої худоби. На підставі попереднього визначення типів конституції тварин, в них за різної сили процесів збудження і гальмування спостерігаються підпорядкованість характеру поведінки типу вищої нервової діяльності, який позначається насамперед на рухливості скелетно-м'язової системи [1, 2, 5, 6].

Постановка завдання. Дослідити екстер'єрні особливості тварин української червоної молочної породи на підставі визначення типу стресостійкості за різних способів утримання.

Методика досліджень. Використано спеціальні та загальноприйняті зоотехнічні методики.

Результати досліджень. За основними промірами екстер'єру (табл. 1) первістки стійкого типу прив'язного утримання переважають первісток нестійкого типу за винятком проміру ширини грудей за лопатками та обхвату п'ястка. У цілому різниця між промірами є незначною. Первістки безприв'язно-боксового утримання характеризуються дещо вищими значеннями промірів висоти в холці, глибини і ширини грудей.

Таблиця 1

**Проміри корів первісток української червоної молочної породи
різних типів стресостійкості, $\bar{X} \pm S\bar{x}$**

Типи стресостійкості	n	Проміри, см						
		висота в холці	глибина грудей	ширина грудей за лопатками	ширина в маклаках	коса довжина тулубу	обхват грудей за лопатками	обхват п'ястка
Прив'язне утримання								
Стійкий	17	136,7±0,94	73,9±0,89	48,7±1,27	58,0±1,02	165,8±1,95	205,3±2,59	20,1±0,27
Врівноважений	41	136,5±0,75	73,7±0,47	48,7±0,69	57,9±0,64	164,9±1,07	205,7±1,56	20,0±0,16
Нестійкий	2	128,0±7,07	73,5±3,54	50,0±7,07	54,5±3,54	148,0±11,31	202,0±8,49	20,5±0,71
Безприв'язне утримання								
Стійкий	5	138,4±1,04	76,0±1,00	51,8±0,89	58,0±1,17	164,6±2,22	206,4±2,80	19,4±0,27
Врівноважений	25	137,5±0,86	74,6±0,68	49,4±0,94	56,6±0,71	168,0±1,14	205,4±1,83	19,8±0,17
Нестійкий	-	-	-	-	-	-	-	-
В середньому								
По групі	90	136,6±0,48	73,9±0,34	48,9±0,47	57,5±0,41	165,4±0,77	205,4±0,99	19,9±0,10

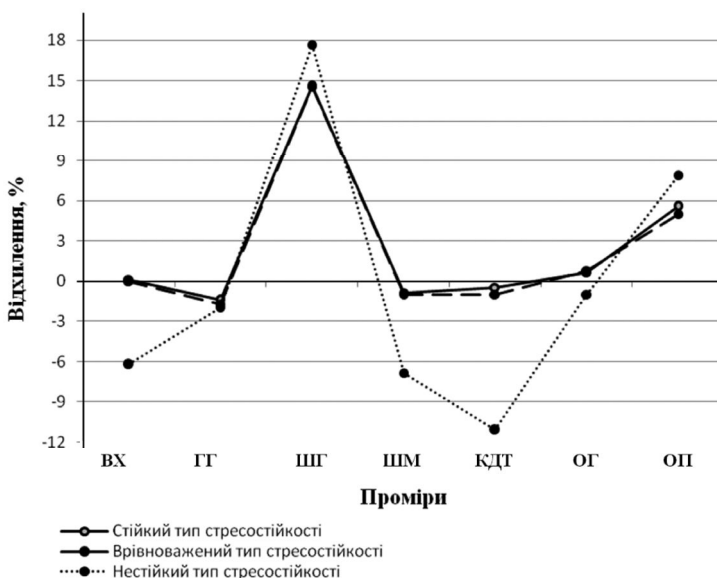

Рис.1. Екстер'єрний профіль корів-первісток української червоної молочної породи різних типів стресостійкості за прив'язного утримання

Стойкий тип тварин за обох способів утримання має величини промірів близькі до врівноваженого типу в незначній мірі переважаючи його, а врівноважений переважає тварин стійкого типу прив'язного утримання за проміром обхвату грудей і безприв'язного – за косою довжиною тулуба і обхватом п'ястка.

Складений екстер'єрний профіль дозволяє співставити отримані величини промірів тварин різних типів стресостійкості в порівнянні із стандартом [3] української червоної молочної породи (рис. 1) та надає об'ємне уявлення про будову тіла в контексті породних, біологічних та поведінкових особливостей дослідних тварин.

Як зазначалося вище, з екстер'єрного профіля первісток прив'язного утримання спостерігаємо, що проміри тварин стійкого і врівноваженого типу є близькими за своїми значеннями, але якщо взяти до уваги величину стандарту породи, то окреслюється наступна послідовність. Всі три типи стресо-

стійкості поступаються стандарту породи за проміром глибини грудей, ширини в маклаках та косою довжиною тулуба, при цьому стійкий і врівноважений типи мають відхилення в межах 1%, а нестійкий – від 2 до 12%.

В умовах прив'язного і безприв'язно-боксового утримання тварини всіх типів переважають стандарт породи [4] за шириною грудей в середньому на 17% (рис. 2).

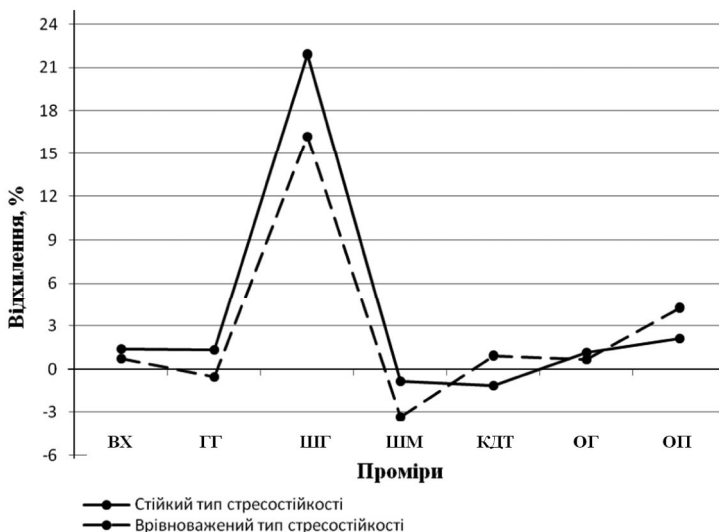

Рис.2. Екстер'єрний профіль корів-первісток української червоної молочної породи різних типів стресостійкості за безприв'язного утримання

За індексами будови тіла тварини стійкого типу мали вищий індекс довгоногості, що характерно для корів молочно-го типу, а тварини врівноваженого типу стресостійкості мали вищі індекси формату, тазо-грудний та індекс компактності (табл. 2).

У той же час, за індексом формату первістки стійкого типу прив'язного утримання переважають первісток нестійкого, різниця вірогідна ($P > 0,95$). За іншими індексами вірогідної різниці не встановлено, хоча в корів безприв'язного утримання значення індексів вищі.

Таблиця 2

**Індекси будови тіла корів-первісток української червоної молочної породи
різних типів стресостійкості, $\bar{X} \pm S\bar{x}$**

Типи стресостійкості	n	Індекси будови тіла, %							
		довгоногості	формата	тазогрудний	грудний	компактності	перерослості	шилозадості	
Прив'язне утримання									
Стійкий	17	46,9±0,68	122,2±1,52*	82,9±1,92	65,5±1,62	124,0±1,56	102,9±0,54	157,7±3,06	
Врівноважений	41	45,9± 0,40	122,5±0,76	84,2±1,01	66,0±0,85	124,9±1,23	102,2±0,40	157,5±1,92	
Нестійкий	2	42,4±5,94	115,6±2,46	91,5±7,04	67,9±6,36	137,1±16,21	106,4±4,77	158,1±13,49	
Безприв'язне утримання									
Стійкий	5	47,5±1,48	121,6±1,75	89,5±2,86	70,2±2,83	122,5±2,09	102,6±0,41	171,8±8,57	
Врівноважений	25	45,7±0,47	122,2±0,84	90,7±1,99	66,3±1,34	122,9±0,96	101,1±0,34	170,3±3,09	
Нестійкий	-	-	-	-	-	-	-	-	
В середньому									
По групі	90	46,1±0,28	122,1±0,51	86,2±0,87	66,3±0,63	124,3±0,74	102,2±0,25	161,9±1,53	

Примітка: * $P > 0,95$; ** $P > 0,99$; *** $P > 0,999$

Висновки і перспективи подальших досліджень. Якщо брати до уваги той факт, що для розрахунку індексу формату, тазо-грудного індексу та індексу компактності використано проміри косої довжини тулуба, обхвату і ширини грудей за лопатками, висоти в холці, то можна припустити, що корови рівноваженого типу схильні до більшої живої маси на відміну від корів стійкого типу, в яких комбінація промірів, покладених в основу індекса, дає протилежний результат. Про це свідчить той факт, що первістки стійкого типу стресостійкості за обох способів утримання мали вищий індекс довгоногості.

Список використаних джерел:

1. Басовський М. З. Розведення сільськогосподарських тварин / М. З. Басовський, В. П. Буркат, Д. Т. Вінничук. — Біла Церква : Білоцерківський ДАУ, 2001. — 400 с.
2. Киселева Е. В. Естественная резистентность телят, полученных от коров разного типа высшей нервной деятельности / Е. В. Киселева // Вестник Рязанской гос. сельхоз. акад. им. П. А. Костычева : сб. научн. трудов. — 2004. — С. 467—468.
3. Полупан Ю. П. Особливості екстер'єру молодняку створюваної червоної молочної породи / Ю. П. Полупан // Вісник аграрної науки. — 2003. — № 7. — С. 35—38.
4. Програма селекції української червоної молочної породи великої рогатої худоби на 2003-2012 роки / Д. М. Микитюк, А. М. Литовченко, В. П. Буркат [та ін.]. — К. : Атмосфера, 2004. — 214 с.
5. Салій І. Скоростиглість і відтворна здатність худоби жирномолочного типу української червоної молочної породи / І. Салій, Г. Буюклу, М. Буюклу // Тваринництво України. — 2003. — № 4. — С. 19—22.
6. Шкурко Т. П. Продуктивне використання корів молочних порід / Т. П. Шкурко. — Дніпропетровськ : ІМА-Прес, 2009. — 240 с.

А.К. Цхвитава. Экстерьерные особенности животных разных типов стрессоустойчивости.

Исследованы экстерьерные особенности животных украинской красной молочной породы и установлены их изменения под влиянием типа стрессоустойчивости при разных способах содержания. Предоставлены перспективы использования отдельных результатов для улучшения технологичности коров.

A. Tskhvitava. Exterior features of animals of different type of stress stability.

Research exterior features of cows of the Ukrainian red suckling breed are probed and their change is set under act of type of stress stability at the different methods of maintenance. Descriptions are expounded, in relation to the prospect of drawing on separate results for the improvement of technologicalness of cows.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

І.І. Червен, М.І. Кареба. Активізація інноваційної діяльності – найважливіший напрямок підвищення ефективності аграрного виробництва	3
О.Є. Новіков, Н.О. Корнева. Особливості визначення плати за землю сільськогосподарського призначення	11
В.П. Клочан, Н.І. Костаневич. Результати аналізу рентабельності сільськогосподарської продукції.....	16
А.П. Марчук. Біотехнології у контексті сучасних інноваційних змін	21
М.А. Домаскіна. Теоретичні аспекти застосування теорії нечітких множин в економіці.....	29
Т.І. Лункіна. Сталий економічний розвиток України: сутність, значення.....	35
Н.В. Цуркан. Виробництво сіна багаторічних трав у різних категоріях господарств півдня України	42
С.С. Стецюк. Управління витратами м'ясопереробних підприємств.....	48
Я.В. Карпенко. Сучасний стан регіонального ринку молока Черкаської області.....	59

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

С.Г. Чорний, А.В. Волошенюк. Оцінка біоенергетичної ефективності технології No-till	67
В.С. Паштецький. Мінімізація обробітку ґрунту в системі агроекологічного захисту ґрунтів	74
І.М. Марценюк. Господарсько-біологічна оцінка сортів цибулі-батун (<i>allium fistulosum</i> L.), вирощених у північному причорномор'ї України.....	82
З.В. Золотухіна, В.В. Калитка. Оцінка економічної та біоенергетичної ефективності вирощування озимої пшениці з використанням регулятора росту АКМ.....	89

В.П. Коваленко. Значення обробітку ґрунту в технології одержання високопродуктивних посівів люцерни	95
О.В. Видинівська. Мікробіологічний стан чорнозему південного при запровадженні технології no-till.....	99
О.О. Вінюков, О.М. Коробова, І.О. Кулик. Метод вирощування кореневої системи зернових культур та вплив регуляторів росту на розвиток кореневої системи ячменю ярого	105
А.С. Даніліна, О.Л. Семенченко. Вплив густоти рослин цибулі ріпчастої на урожайність в умовах краплинного зрошення північного степу України.....	112
В.О. Мельник, О.О. Кравченко, А.О. Бондар, Д.А. Карпенко. Особливості сперматогенезу та спермопродукції самців	116
О.О. Стародубець. Особливості гістологічної будови м'язової тканини свиней породи дюрок за різними методами розведення.....	123
І.А. Галушко. Біохімічний склад молока корів голштинської породи різних ліній.....	128
О.К. Цвейтава. Екстер'єрні особливості тварин різних типів стресостійкості.....	137
О.І. Юлевич, А.В. Лихач, Ю.Ф. Дехтяр. Залежність інтенсивності росту помісних поросят різних строків відлучення від рівня годівлі	143
О.Ю. Сметана. Аналіз відтворювальних характеристик голштинської худоби при імітації стабілізуючого відбору....	151
С.М. Галімов. Хімічні показники продуктів забою свиней червоної білопоясої породи при різних методах розведення	158
М.А. Волков. Дослідження фізіологічних особливостей центральної гемодинаміки у дітей шкільного віку.....	164

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

В.С. Шобанін, А.П. Шобаніна, В.Г. Богза. Дослідження пружно-деформованого стану сталевих силосів при нерівномірному осіданні фундаментів.....	173
--	-----

А.І. Бойко, О.В. Бондаренко, В.М. Савченко. Дослідження показників надійності та експлуатаційної готовності пасивно резервованої технічної системи.....	179
А.П. Мартинов, Г.О. Іванов. Конструктивно-технологічні фактори підвищення складанності складаних одиниць з вальницями кочення.....	186
Д.Ю. Шарейко, І.С. Білюк, А.М. Фоменко. Синтез системи керування комплектного електропривода сільськогосподарського комбайну.....	194
В.А. Грубань. Обґрунтування компоновочної схеми технологічного модуля для збирання кукурудзи	201
Р.М. Романко. Вдосконалення класифікації процесів змін стану земель на основі даних дистанційного зондування	210

Наукове видання

Вісник аграрної науки Причорномор'я
Випуск 2(72) – 2013

Технічний редактор: *О.М. Кушнарьова.*
Комп'ютерна верстка: *Ю.В. Антонович.*

Підписано до друку 23.04.2013. Формат 60 x 84 1/16.
Папір друк. Друк офсетний. Ум.друк.арк. 14.
Тираж 300 прим. Зам. № _____. Ціна договірна.

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м.Миколаїв, вул.Паризької комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.